

КУРИ
НЕ
ЛІТАЮТЬ

Василь Махно

КУРИ
НЕ
ЛІТАЮТЬ

Львів
Видавництво Старого Лева
2024

УДК 821.161.2-4
М 36

Василь Махно

М 36 Кури не літають [Текст] : есеї / Василь Махно. Вибрані твори у 2 томах, т. 2. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2024. — 576 с.

ISBN 978-966-448-315-2

Есеїстика Василя Махна — це окремий простір його художнього й особистого світу. У книжці «Кури не літають» зібрано есеї, написані протягом 2002–2023 років. Тут і спогади, які нашаровуються один на одного, і подорожі в минуле, й автобіографічні історії, й історії про інших. Одні есеї нагадують новели, які сплітаються в цілісне полотно, інші — як своєрідна мандрівка різноманітними просторами, а зрештою — життям.

Відкритість до діалогу з іншими культурами — одна із ключових рис Махна-есеїста. У цій довготривалій розмові ми поговоримо про Гертруду Стайн, Езру Павнда, Карла Еміля Францоуза, Федеріко Гарсію Лорку, Ісаака Башевіса Зінгера, Вітольда Гомбровіча, Чеслава Мілоша, Данила Кіша, Нікіту Станеску, Богдана Задуру та Януша Шубера. Зрештою, побуваємо і на Святій землі, і в екзотичній Індії, і далекій Монголії.

Найновіші есеї об'єднані темою російсько-української війни: з боєм від трагедії та втрат і з роздумами про літературу часу війни.

УДК 821.161.2-4

© Василь Махно, текст, 2002–2003
© Оксана Йориш, обкладинка, 2024
© Анатолій Бабійчук, фото на обкладинці, 2023
© Видавництво Старого Лева, 2024

ISBN 978-966-448-315-2

Усі права застережено

Вибрані твори у двох томах

Том 2

Есеї

(2002–2023)

I

Котилася торба

Котилася торба

Чортків

Чортків для мене тепер — це фотографії. Найбільше мені подобаються дві: осінній та зимовий пейзаж. З них і почну.

На обох — панорама міста: величний шпиль костелу, обкладений будинками, наче сірниковими коробками, з-поміж яких пробиваються лінії доріг, авто, постаті людей. Одна — позолочена осінніми деревами та розмазаною жовтою глиною повітря; на другій — немов підгорілий хліб, почорнілий сніг на дахах тих самих сірникових коробок будинків.

Я можу лише уявити запахи цього осіннього й зимового міста. Напевно, тому що запахи найдовше прив'язують до місця, стаючи поживою для твоїх повернень і навернень, ти заплющуєш очі й нюхаєш цей хліб пам'яті.

В осінньому, мабуть, виразно пахнуть дими горілого листя, ще бензин та солідол вантажівок і тракторів, що звозять картоплю й буряк на приймальні пункти та до цукроварні. Долинає жирний запах чорнозему з городів, зораних на зиму, а сповільніла течія Серету, каламутної ріки, зелено пахне річковою рибою. І по-особливому пахне залізниця — прогріті просмолені шпали виділяють

чорну смолу, мов сосна живицю. Запах золотих листків тютюну, ранніх яблук і свіжоспеченого хліба з хлібозаводу довго висить у вулицях і завулках.

Зима годує тим підгорілим хлібом снігу птахів, які залишилися зимувати. Ворони, горобці й міські голуби то кружляють над деревами й дахами або нипають хідниками та площею, шукаючи поживи, то зриваються, сполохані перехожими. Зима пахне білизною, що дубіє на морозі. Приходить сірою кунницею, що розмащує своїм хвостом усі кольори, затираючи їх до напівтонів і, сполохана, ховається в темряві. Морозяне повітря сковує запахи, наче тонка крига, що за ніч підмерзла на Сереті лише до середини річки. І риба у ній має чим дихати. Узимку мороз пахне, наче ліки в аптеці, а білі дерева й будинки — місцеві фармацевти моєї пам'яті.

Усе розповзається, як туш на промокатці.

Місто, заповнюючи собою себе, стає понад часом і стає часом, себто словом.

Напевно, що віддаль часу та відстань до місця, про яке писати свою історію, спонукає мене вдивлятися в найменші деталі, і я помічаю не лише різні архітектурні стилі: від класичних забудов австрійської доби до панельних п'ятиповерхівок соцарту, схоплених однією миттю, легким потиском «гудзичка» фотоапарата, — а й неприсутніх на цих знімках мешканців міста, що, здається, тільки-но вийшли з цих будинків, але яких не зможе схопити об'єктивом й проявити жоден фотограф, домислюю тут — і вони заповнюють цей міський пейзаж собою, своїми голосами. Я змушений їх викликати, бо без них моя історія не варта й ламаного шеляга.

Це постійне повернення у місце, яким ти зобов'язаний і яким, зрештою, нічого не можеш дати, окрім своєї пам'яті про них, спокушає тебе перемішати жанри та спогади, переписати уривки речень в один у якийсь спосіб зв'язаний текст, немовби простувати